

دانشگاه مجازی المصطفی

معاونت پژوهشی و تولید

گزارش نشست علمی پژوهشی

عنوان نشست	حداصل اخلاقی از منظر شهید مطهری
موضوع نشست	اخلاق
سخنران	جناب الاسلام دکتر حسین احمدی (عضو هیئت علمی موسسه امام خمینی و مدیر واحد فلسفه اخلاق مرکز دایرة المعارف علوم عقلی اسلامی)
زبان ارائه	فارسی
زمان برگزاری	۱۶ شهریور ۱۴۰۱
مکان برگزاری	سالن جلسات دانشگاه مجازی
تعداد شرکت کنندگان	<u>۶۱ نفر آنلاین و ۶ نفر حضوری</u>
لینک دسترسی به محتوای نشست	https://live.mou.ir/p0t0okbchv1k/

متن نشست

بسم الله الرحمن الرحيم

حد نصاب اخلاقی از منظر شهید مطهری

این نشست علمی در تاریخ ۱۶ شهریور ۱۴۰۱ به همت معاونت پژوهش دانشگاه مجازی برگزار گردید. در زیر گزارشی از اهم موضوعات ارائه شده در این نشست علمی ارائه می گردد:

استاد محترم مقدمه ای را بیان کردند با این توضیح که اولاً رفتارهای اختیاری و صفات نفسانی اکتسابی محل بحث هستند حتی نیتی که از روی اختیار حاصل می شود محل بحث است؛ نه غریزی و غیراختیاری؛ دوماً روش بحث عقلی است لذا آیات و روایات برای مؤید بحث است. و سوماً منظور از کمال هر داراشدنی نیست بلکه داراشدنی است که در مجموع بهره وجودی انسان را از آن جهت که انسان است افزایش دهد. و نکته آخر در مقدمه این که حد نصاب نداشتن منافاتی با کمال زا بودن رفتار یا صفات اختیاری ندارد؛ یعنی ممکن است کمالی محسوب شود اما کمال اخلاقی محسوب نشود مثلاً شهرت حاصل شود، یا آرامش کسب گردد یا تخفیف عذاب اخروی حاصل شود اما بالاخره سعادت حقیقی اخلاق کمال خاص اخلاقی منظور است که ممکن است با وجود حصول کمال و دارایی، آن کمال اخلاقی حاصل نشود.

ایشان واقعیت اخلاق از منظر شهید مطهری را اینگونه توضیح دادند که شهید مطهری واقعیت اخلاقی را از دو منظر بیان کرده است یکی از منظر من علوی و در مجموعه آثار جلد سیزدهم ذیل بحث جاودانگی اخلاق و دیگر در جلد بیست و دوم مجموعه آثار ذیل مباحث فلسفه اخلاق که به نظریه پرستش پرداخته است؛ کلام ایشان تنافی ندارد و دو تبیین از یک واقعیت اخلاقی است؛ ایشان معتقد است که واقعیت اخلاق از سنخ پرستش آگاهانه است لذا کلام ایشان چنین است:

هرکدام از این نظریات - همان طور که دیدید - قسمتی از حقیقت را دارد نه تمام حقیقت را. تمام حقیقت این است که اخلاق از مقوله عبادت و پرستش است. انسان به همان میزان که خدا را ناآگاهانه پرستش می کند، ناآگاهانه هم یک سلسله دستوره‌های الهی را پیروی می کند. وقتی که شعور ناآگاهش تبدیل به شعور آگاه بشود - که پیغمبران برای همین آمده اند - آن وقت دیگر تمام کارهای او می شود اخلاقی، نه فقط همان یک عده کارهای معین؛ خوابیدن او هم می شود یک کار اخلاقی، غذا خوردن او هم می شود یک کار اخلاقی. یعنی وقتی برنامه زندگی ما براساس تکلیف و رضای حق تنظیم شد، آن وقت خوردن ما، خوابیدن ما، راه رفتن ما، حرف زدن ما و ... (مجموعه آثار، ج ۲۲، ص ۵۵۱)

در تبیین من علوی نیز من علوی را از سنخ ملکوتی و نفخه الهی قلمداد می کند که واقعیت مطلق و ثابتی دارد و در تمام انسانها مشترک است (مطهری، ۱۳۸۴، ۱۳: ۷۳۹). این کمال حاصل از ارتباط با من علوی،

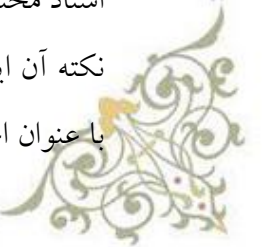
درک واقعیت نیاز بشری به خدای متعال است که در قالب افعال بروز و ظهور می کند و این درک نیاز به علت هستی بخش روح و باطن افعال محسوب می شود.

استاد محترم در بخش دیگری از سخنان خود به تعیین حدنصاب بر اساس واقعیت اخلاق پرداختند با شناختی که از واقعیت اخلاق حاصل شد، می توان بیان های ذیل را دال بر حدنصاب اخلاقی از منظر شهید مطهری استنتاج کرد؛ بیان اول این است که واقعیت اخلاق از منظر شهید مطهری پرستش آگاهانه دانسته شده است، حد نصاب اخلاقی این واقعیت، اعتقاد به توحید واقعی است که با توجه به نیت و علت غایی در اعمال ظهور پیدا می کند و دارای مراتب است. اگر شخصی به خدای واقعی اعتقاد نداشته باشد و او را به عنوان هدف قرب، قصد نکند، پرستش آگاهانه نخواهد داشت؛ لذا حد نصاب اخلاقی، اعتقاد به توحید واقعی است و هر فعل اختیاری بدون اعتقاد به توحید حد نصاب اخلاقی را ندارد. اگرچه منافع دنیایی آن فعل اختیاری نفی نمی شود و ممکن است منافع دنیایی مانند آرامش خاطر یا شهرت یا ... را به دنبال داشته باشد؛ شهید مطهری در تبیین عقلی بودن حدنصاب فوق چنین می گوید:

قرآن از لحاظ سعادت اخروی ایمان به غیب و جهان آخرت را شرط می داند. عقلاً نیز باید همین طور باشد زیرا رابطه دنیا و آخرت، رابطه زراعت و محصول است. و از طرفی نیت، روح عمل است، معنی ندارد کسی که به خدا معتقد نیست با عملی قرب به خدا پیدا کند و کسی که جهان آخرت را نمی شناسد و در نیتش نیست و هرگز کشتی برای آخرت نکرده و تخمی برای آخرت نپاشیده در آخرت از آن بهره مند شود بیان دوم ایشان توجه به «من علوی» است که جنبه ملکوتی و نفخه الهی است که هر انسانی به صورت ناآگاهانه این کرامت ذاتی را احساس می کند و هر چه توجه اختیاری به این جنبه بیشتر شود واقعیت اخلاق در او بیشتر تحقق می یابد. بیان سوم ایشان توجه به تجسم اعمال است؛ بیان شهید مطهری در تجسم اعمال چنین است:

عمل متکبرانه، انسان را متکبر می کند و عمل حسودانه حسود و عمل شیطنت، شیطان و عمل شهوانی، حیوان و عمل سبعیت، سبع می کند. هرچه بیشتر تکرار شود روح سبعیت و بهیمیت و شیطنت در انسان قویتر و نیرومندتر می شود، همچنین که عمل انسانی و الهی چهره واقعی انسان را انسان و خدایی می نماید. مسئله تجسم اعمال نیز از همین جاست. هر عملی در باطن نفس، شکل دارد و با اراده و همت نفس ظهور می کند و همان تجسم عمل است ... صورت هر عملی همان طور که واقع شده و وارد نفس گردیده باقی می ماند، آنگاه یا ملایم با فطرت واقعی نفس است [و] طبعاً مُلذّ و بهجت زا و مسرت آور است و یا منافی با فطرت نفس است و طبعاً موذی و موحش و مولم است.

استاد محترم در ادامه به توضیح چهارمین بیان شهید مطهری در تبیین حد نصاب اخلاقی پرداختند که مهمترین نکته آن این است توجه به فطرت اخلاقی انسان است که فطرت خداگرایی و خداشناسی اقتضای حدنصابی با عنوان اعتقاد به توحید را دارد. شهید مطهری برای اثبات فطرت به آیه «فَالْهَمُّهَا فِجُورُهَا وَتَقْوَاهَا» و همچنین

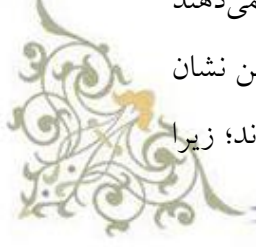
آیه «و اوحینا الیهم فعل الخیرات» تمسک می‌کند که پس خوبی و بدی به انسان الهام و وحی می‌شود. منظور این نیست که این گرایش در آغاز تولد، امر متعین و مشخصی در نفس انسان است، بلکه انسان با یک نفس قالب بندی شده نسبت به گرایش‌های اخلاقی به این دنیا گام می‌نهد و گرایش‌های ارزشی به صورت استعداد در نفس انسان وجود دارند.

استاد محترم در پایان به جمع بندی و نتیجه گیری از بحث پرداختند که اهم نکات به شرح زیر می‌باشد: شهید مطهری سنخ واقعیت اخلاقی را با توجه به ویژگی خاص انسانی، پرستش آگاهانه می‌داند که با خداشناسی، خداگرایی و خداپرستی سازگاری دارد و با توجه به این دیدگاه حد نصاب اخلاقی، اعتقاد به توحید است که مؤیدات قرآنی و روایی فراوانی دارد که برای نمونه به چند آیه و روایت در این زمینه اشاره می‌شود؛ اول اینکه حد نصاب اخلاقی پرستش آگاهانه است و اگر خداپرستی نباشد از جهت اخلاقی ارزشی ندارد مورد تأیید آیاتی است که اعمال غیرمؤمنان را بی‌فایده قلمداد می‌کند؛ مانند «مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ أَعْمَالُهُمْ كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ (ابراهیم، ۱۸)». همچنین آگاهانه و توجه به این پرستش داشتن، اساس اخلاقی بودن را تشکیل می‌دهد و دیدگاه‌های دیگر نیز اگرچه پرستش محسوب می‌شوند؛ اما چون آگاهانه نیستند اخلاقی نیستند، لذا آیاتی که درباره شاکله بیان شده‌اند در راستای تبیین تأثیر نیت قلمداد شده‌اند و ناظر به آگاهانه بودن واقعیت اخلاقی به حساب می‌آیند؛ مانند «قل کل يعمل علی شاکلته»

غیر از آیات فوق، برخی آیات، اسلام را تنها دین مقبول می‌داند؛ اگر منظور از اسلام، معنای عام تسلیم باشد مصداق تسلیم در برابر خدا، دین اسلام است. مانند «وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ (آل عمران، ۸۵)». از آیه فوق و تبیین حد نصاب اخلاقی به رابطه عمیق دین و اخلاق از واقعیت اخلاق پی برده می‌شود و کمال حد نصابی در اخلاق، کمالی است که انسان را به بهشت برساند و گرنه حد نصاب اخلاقی را ندارد؛ زیرا قیمت انسان به خاطر انسانیتش کمتر از بهشت نیست و قانع شدن به کمتر از آن توجه به جنبه‌های غیرانسانی انسان است.

شاید اشکال شود که برخی از آیات مطلق هستند و اعتقاد به توحید، شرط اخلاقی بودن کار لحاظ نشده است؛ مانند «إِنَّ اللَّهَ لَا يَضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ (توبه، ۱۲۰)».

در پاسخ می‌توان چنین بیان کرد که اولاً برای فهم بهتر آیات باید دقت کرد که طبق برخی نقلها مانند «انما الاعمال بالنیات» نتیجه گرفته می‌شود که «محسن» به هر کسی خطاب نمی‌شود بلکه کسی که مؤمن است عملش مقبول می‌شود و در زمره احسان‌کنندگان قرار می‌گیرد؛ ثانیاً اگر فرض کنیم کافر هم امکان دارد نیکوکار باشد منظور این است که فایده دنیایی داشتن عمل پسندیده کافر از بین نمی‌رود؛ اما در آخرت بهره‌ای ندارد یعنی نیت بهره‌برداری ندارد تا به آن برسد. ثالثاً کفار بسیاری از اعمال را چون ایمان ندارند، انجام نمی‌دهند و عدالت الهی اقتضا می‌کند میان کفار و مؤمنانی که اعمال مؤمنانه را انجام می‌دهند فرق بگذارد و همین نشان دهنده برتری مقام مؤمنان است. بنابراین مادی مسلکان و منکرین مبدأ و معاد در آن دنیا نصیبی ندارند؛ زیرا

آن عالم را قصد نکرده‌اند؛ اما مؤمنان به خدا و قیامت که عملشان صالح و به نیت الهی بوده، نصیب و بهره دارند. و در عین حال منکرین خدا و قیامت اگر انکارشان مبنی بر جحود و عناد و لجاج نبوده و در عمل هم نیکوکار بوده‌اند، می‌توان گفت در آخرت متنعم نیستند؛ اما معذب هم نمی‌باشند. چون نتیجه ایمان و عمل است و جحیم نتیجه کفر و عناد، اینها از اولی بی‌نصیب و از دومی نیز بری می‌باشند. اینها مستضعف و مُرْجُونَ لِأَمْرِ اللَّهِ می‌باشند

اعتقاد به خدا به عنوان حد نصاب اخلاق بودن تنها از دیدگاه شهید مطهری قابل استنتاج نیست بلکه دیگر فلاسفه مسلمان نیز به آن پرداخته‌اند.

در پایان ایشان به سوالات مخاطبین آنلاین پاسخ‌های لازم را ارائه کردند.

مستندات نشست

حد نصاب اخلاق

از منظر شهید مطهری

نشست علمی پژوهش

حد نصاب اخلاقی به مرز سعادت حقیقی اطلاق می‌شود؛ هدف این تحقیق استنتاج این حد از کلام شهید مطهری است. توجه به سنخ واقعیت ارزش اخلاقی از منظر وی یکی از راه های تشخیص حد نصاب اخلاقی محسوب می‌شود؛ وی با بررسی دیدگاه‌های گوناگونی مانند نظریه زیبایی، اخلاق محبت، اخلاق مارکسیسم، اخلاق اگزیستانسیالیسم و اخلاق راسل، سنخ واقعیت اخلاقی را پرستش آگاهانه می‌داند و این پرستش جز با اعتقاد به توحید امکان ندارد لذا همین اعتقاد حد نصاب اخلاقی محسوب می‌شود.

حجت الاسلام دکتر حسین احمدی
عضو هیئت علمی موسسه امام خمینه
و مدیر واحد فلسفه اخلاق مرکز دایرة المعارف علوم عقلم اسلام

همراه با اعطای گواهی

چهارشنبه ۱۶ شهریور ماه ۱۴۰۱
ساعت ۱۰

live.mou.ir/research
لینک شرکت در کارگاه

معاونت پژوهش و تولید

دانشگاه مجازی المصطفی
www.mou.ir
۰۲۵-۳۲۱۱۴۱۷۸-۱۷۹

Adobe Connect - حد نصاب اخلاقی از منظر شهید مطهری-حسین احمدی-16 شهریور 1401

Video (1)

Attendees (47)

- pajohesh Department 2
- Hosts (3)
- Participants (44)
- 11208
- فارسنامه علی 11271
- 11328
- 11328 farajollahi
- 11417 محسن سعیدی
- 11426 مبین کبیر

Chat 5 (Everyone)

pajohesh Department 2: live.mou.ir/research

pajohesh Department 2: آرسی که کما فرستادید اشتباه بود.

pajohesh Department 2: آرس درست را خدمتان ارسال شد.

mamnoon

pajohesh Department 3: سلامی در راهت گواهی در لینک زیر اطلاعات خورده شد.

pajohesh Department 3: در وارد کردن ایمیل خود دقت نمائید و در وقت تعیین شده بهم بفرستید. در وقت گواهی این کلاس باید چندین ایمیل اشتباه یا ناقص باشد به هیچ وجه امکان ارسال گواهی وجود ندارد.

https://survey.porsline.ir/s/9264So

pajohesh Department 3: https://survey.porsline.ir/s/9264So

pajohesh Department 3: راهن گواهی در بحث مشارکت داشته و سولات خود را مطرح کنید.

pajohesh Department 3: خواهشمند است در طرحی این نشست ضمنی شرکت نمائید.

Mehran Ebrahimi: سپاس و تشکر فراوان

Notes 17

نظر شما در خصوص این نشست علمی چیست؟

نظر شما در خصوص این نشست علمی چیست؟	پاسخ	تعداد	درصد
عالی	☐	5	63%
خوب	☐	2	25%
خوب	☐	1	13%
بد	☐	0	0%

با سلام
برای دریافت گواهی در لینک زیر اطلاعات خواسته شده را ثبت نمایید.
در وا یکنه مهم : به منظور دریافت گواهی این کرس رد کردن ایمیل خود دقت نمایید. چنانچه ایمیل اشتباه یا ناقص باشد به هیچ وجه امکان ارسال گواهی وجود ندا رد .

نشت علمی پژوهش
حد نصاب اخلاقی
از منظر شهید مطهری

حد نصاب اخلاقی به سرز سعادات حقیقی اطلاق می‌شود؛ هدف این تحقیق استیلاج این حد از کلام شهید مطهری است. ترجمه به سبب ولعیت ارزش اخلاقی از منظر وی یکی از راه های تشخیص حد نصاب اخلاقی محسوب می‌شود؛ وی با بررسی دیدگاه‌های گوناگونی مانند نظریه ریاضی، اخلاق مجتهد، اخلاق مارکسیسم، اخلاق اگزیستانسیالیسم و اخلاق راسل، سبب ولعیت اخلاقی را برپشتل آگاهانه می‌داند و این برپشتل جزو بنا اعتقاد به توحید امکان گزاره لذا همین اعتقاد حد نصاب اخلاقی محسوب می‌شود.

حجت‌الاسلام دکتر حسین احمدی
مدرس هیئت‌علمی موسسه امام خمینی
رئیس پژوهش‌های اخلاقی مرکز پژوهش‌های علوم نظامی

همراه با احتضای نواختر
چهارشنبه ۱۶ شهریور ماه ۱۴۰۱
صااحت ۱۰
live.mou.ir/research
لینک شرکت در کارگاه

موسسه امام خمینی
www.mou.ir
۰۲۵-۳۲۱۱۱۷۸-۱۷۹
معاونت پژوهش و تولید

Video (1)

Chat 5 (Everyone)

pajohesh Department 2: live.mou.ir/research

pajohesh Department 2: آنرس که خدا فرستاده شدیه بود

pajohesh Department 2: آنرس درست را خدمتان ارسال شد

پین: پین: mamnoon

سلامت‌های درایت گواهی در لینک زیر اطلاعات خواسته شد: به منظور درایت گواهی این کرس در وارد کردن ایمیل خود دقت نما یا را ثبت نمیدانگه مهم: به هیچ وجه امکان ارسال گواهی وجود ندارد. بد. چنانچه ایمیل اشتباه یا ناهص باشد به هیچ وجه امکان ارسال گواهی وجود ندارد.
<https://survey.porsline.ir/s/9z64So>

pajohesh Department 3: <https://survey.porsline.ir/s/9z64So>

pajohesh Department 3: راهن گواهی در بحث مشارکت داشته و سوالات خود را منظر

pajohesh Department 3: خواهشند است در نظرسنجی این نشت علمی فرکت نمایی: ح تعانی

Mehran Ebrahimi: سپاس و تشکر فراوان

Attendees (49)

Active Speakers

Hosts (2)

- pajohesh Depart...
- pajohesh Depart...

Presenters (0)

Participants (44)

- کوریست ط 11271
- 11328 farajollahi
- محمدحسن محفوظ 11417
- ویصن لیر 11426
- رید شیر و مصاعی 11609
- 11684 shahidi

Notes 17

نظر شما در خصوص این نشت علمی چیست؟

نظر شما در خصوص این نشت علمی چیست؟

عالی	59%	(10)
خیلی خوب	24%	(4)
خوب	18%	(3)
بد	0%	(0)

با سلام
برای دریافت گواهی در لینک زیر اطلاعات خواسته شده را ثبت نمایید
در وا ینکته مهم: به منظور دریافت گواهی این کرس رد کردن ایمیل خود دقت نمایید. چنانچه ایمیل اشتباه یا ناقص باشد به هیچ وجه امکان ارسال گواهی وجود نذا رد.

نشت علمی پژوهش
حد نصاب اخلاقی
از منظر شهید مطهری

حد نصاب اخلاقی به سرز سعادات حقیقی اطلاق می‌شود؛ هدف این تحقیق استیلاج این حد از کلام شهید مطهری است. ترجمه به سبب ولعیت ارزش اخلاقی از منظر وی یکی از راه های تشخیص حد نصاب اخلاقی محسوب می‌شود؛ وی با بررسی دیدگاه‌های گوناگونی مانند نظریه ریاضی، اخلاق مجتهد، اخلاق مارکسیسم، اخلاق اگزیستانسیالیسم و اخلاق راسل، سبب ولعیت اخلاقی را برپشتل آگاهانه می‌داند و این برپشتل جزو بنا اعتقاد به توحید امکان گزاره لذا همین اعتقاد حد نصاب اخلاقی محسوب می‌شود.

حجت‌الاسلام دکتر حسین احمدی
مدرس هیئت‌علمی موسسه امام خمینی
رئیس پژوهش‌های اخلاقی مرکز پژوهش‌های علوم نظامی

همراه با احتضای نواختر
چهارشنبه ۱۶ شهریور ماه ۱۴۰۱
صااحت ۱۰
live.mou.ir/research
لینک شرکت در کارگاه

موسسه امام خمینی
www.mou.ir
۰۲۵-۳۲۱۱۱۷۸-۱۷۹
معاونت پژوهش و تولید

Video (1)

Chat 5 (Everyone)

pajohesh Department 2: آنرس درست را خدمتان ارسال شد

پین: پین: mamnoon

سلامت‌های درایت گواهی در لینک زیر اطلاعات خواسته شد: به منظور درایت گواهی این کرس در وارد کردن ایمیل خود دقت نما یا را ثبت نمیدانگه مهم: به هیچ وجه امکان ارسال گواهی وجود ندارد. بد. چنانچه ایمیل اشتباه یا ناهص باشد به هیچ وجه امکان ارسال گواهی وجود ندارد.
<https://survey.porsline.ir/s/9z64So>

pajohesh Department 3: <https://survey.porsline.ir/s/9z64So>

pajohesh Department 3: راهن گواهی در بحث مشارکت داشته و سوالات خود را منظر

pajohesh Department 3: خواهشند است در نظرسنجی این نشت علمی فرکت نمایی: ح تعانی

Mehran Ebrahimi: سپاس و تشکر فراوان

12469-AbdolMajid Toubee: مونسگرام و خدا فرت

12825: آیا آداب زیر منجر به مخالفت است؟

Attendees (44)

Active Speakers

Hosts (2)

- pajohesh Depart...
- pajohesh Depart...

Presenters (0)

Participants (42)

- کوریست ط 11271
- 11328 farajollahi
- محمدحسن محفوظ 11417
- ویصن لیر 11426
- رید شیر و مصاعی 11609
- 11684 shahidi

Notes 17

نظر شما در خصوص این نشت علمی چیست؟

نظر شما در خصوص این نشت علمی چیست؟

عالی	50%	(10)
خیلی خوب	30%	(6)
خوب	20%	(4)
بد	0%	(0)

با سلام
برای دریافت گواهی در لینک زیر اطلاعات خواسته شده را ثبت نمایید
در وا ینکته مهم: به منظور دریافت گواهی این کرس رد کردن ایمیل خود دقت نمایید. چنانچه ایمیل اشتباه یا ناقص باشد به هیچ وجه امکان ارسال گواهی وجود نذا رد.

